

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI: BOROS GYÖRGY.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

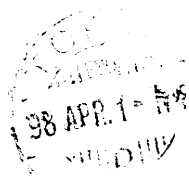
Látta a keresztet.

Látta a keresztet, tudta mi lesz sorsa,
S mégse riadt vissza.
A megkezdett úton végzete sodorta,
S *Ó ment* csak előre, a jó, a szent, s tiszta.
Lessz-é majd jutalma? mind azt nem kérdezte,
Odá tapadt lelke a ködlő keresztre.

Alighogy születni látta őt a jászol:
Már elborult napja,
Pedig *az a csillag, napkeleten* — távol —
A mi megváltásunk, üdvünk lobogtatta,
Hallszott: »Békességet hirdetek tinektek!«
S *Ó* már akkor vette fel értünk a keresztet.

Küzdött a sötétség, lelki vakság ellen,
Bilincseket tördelt,
Hogy szabaddá legyen az ember, a szellem,
S az eget keresse, ne a múltó földet.
»Fogat, fogért!« szólt a törvény, szeretetlen.
»Kenyérrel a követ! Hogy követhess emgem!«

Az Unitárius Közlöny jelen száma 1¹/₂ iv.

»Szemet, szemért!« szólt az irgalmatlan törvény,
»Boszúra: mogtorlás!«
És az ember, embertársaira törvén:
Kihalt a szivekből *a szeretet forrás.*
»Nem úgy, nem úgy!« szólt *Ő*, gyöngéd szeretettel,
S a bűnös iránt is *irgalommal* telt el.

S mert szelid lelkének jószágos szerelmét
Árasztotta szerte:
Önnemzete vitte Golgotára szentjét,
Hogy vérező testét szégyenfára verje.
S *Ő* a keresztfán is — *kikért* oda jutott:
— Nemcsak megbocsátni, *imádkozni* tudott!

Oh magasztos érzés, fenséges szeretet!
Emberben: isteni,
Ki a halóba is — ha érinté kezed —
Hittel telt életet birtál éleszteni...
Nagy célok, nagy eszmék lebegtek előtted,
Tudtad, hogy a halál hatalmát megtörted,
Hogy a kereszt, a sir, még nem a meghalás,
Túl rajtok felragyog majd a *Feltámadás!*

...S te, kit szenvedések, földi gondok bántnak:
Zúgolódol, nemde?
De nézd szenvedőjét a zord Golgotának,
Tekints az érted is ott vívódó szentre:
S feltűn majd neked is *az a csillag* — hidd el —
Lelkedet betöltő reménységgel, hittel...
Mert a kereszt, a sir, még nem a meghalás:
Túl rajtok felragyog majd a *Feltámadás?*

. Murányi Sándor.

A Krisztus fel van támadva.

(Husvéti egyházi beszéd.)

Alapige: Márk XVI. 1–6.

Nagy és szép jelentőséggel érkezett hozzánk a husvét vasárnapja. Mint új életünk ünnepét, halhatatlanságunk vasárnapját, ünnepeljük ezt. Hogy összeköttetésben van a természet új életével, megerősítve mintegy a tavaszban: könnyű belátni. Ez az év azon szakasza, a midőn a téli látszologos halál után, a természet újraébredésének jelei látszanak. Jóllehet ma még hólepel van a földön, tudjuk, hogy az nemsokára elmegy. A napsu-

gár melegebb lesz. A napok hosszabbodnak; a déli szél fú, a fű nőni kezd, a folyók széttörik jégkeblüket, a himbók feselni kezdenek, a virágok előjönnek, az élőfákat levelek borítják, a madarak megjelennek kedves énekükkel s az egész világra élet és szépség ömlik. Ma azért ünneplünk, az öröm, melyet érezünk, reményünk s bizodalunk a végtelen életben, ennek a megerősítése.

Nagyon könnyű belátni tehát, hogy a husvét összeköttetésben van e világon tuli élet gondolatával. A tavaszi új élet mindig jelképezi, mindig jelképezte, s kétségen kívül mindig jelképezni fogja az emberre nézve a lélek életét a halál telén túl.

Ma a vizsgálódás az önmagunkba szállás elkerülhetetlen.

„Elvész a rózsza levele s elvész-e az ember?

A jóság földben aluszik?

És a bölcsesség világa homályba borúl-e?

Az ők telők is elmúlik,

De ők élni s virágozni fognak megint;

Szépség lesz a hamvakból és élet a halálból.“

De a husvét eszméje közeli és benső összeköttetésben van Krisztussal is, annyival is inkább, mert a Krisztus volt a halhatatlanság nagy tanának beható tanítója.

Az összes világtörténelemben egy vallástanító sem tett annyit, mint ő, azért, hogy megvilágosítsa azt a nagy eszmét, hogy a mi életünk — a mi magasabb életünk — egy az Isten életével, annyira, hogy a míg az Isten él, nekünk is élnünk kell. — Mi nemcsak az ő teremtményei, hanem az ő gyermekei vagyunk, részesei természetének, tehát részesei örökkévalóságának is. Mi Isten örökösei vagyunk, örökösei a Krisztussal együtt.

Ez a Krisztus tanítása mindenütt. Az ember halhatatlan, mert isteni. Ha részese az isteni természetnek, ha élete egy az Isten életével — hogyan érinthetné őt a halál. Így tehát, halhatatlanságunk vasárnapján, míg örömeink összevegyülnek a természet örömeivel, s a szeretet és ima áldozatait, a mi imádkozásunk oltárára tesszük Istennek, a minden végtelen adójának, a minden élet forrásának: örömmel és hálattelve hozzuk egyszersmind koszorunkat Jézusnak is, a mi idősebb testvérünknek, a mi nagy és szeretett tanítónknak, a ki evangéliuma által oly sokat tett reánk s mindenkire nézve azzal, hogy: „az életet és halhatatlanságot világosságra hozta“.

De van egy eszme a husvétal összeköttetésben, mely sokak előtt nem éppen világos. Az új testamentum úgy tünteti

fel Krisztust, mint a ki feltámadott a halálból. A Krisztus tanítványai mentek mindenhova, hirdetvén Krisztust és az ő feltámadását. S ma is husvéti énekünkben énekeljük: „Krisztus ma feltámadott!“ Mit jelent ez? Ez az a kérdés, melyre én a felolvasott igék alapján ma felelni akarok. Legyetek figyelemmel, hogy meghallgathassatok és megérthessetek!

I.

Az új testamentomban több följegyzés van, melyek alakilag különböznek egymástól, de mind azt jelentik, mit a fölvasott igék is, hogy a Krisztus föltámadott a halálból.

Nós, hogy értsük a följegyzéseket? Szívből, lélekből énekelhetjük-e: „Krisztus ma feltámadott!“ mert először is jelenthet ez betűszerinti feltámadást, azt az eszmét, hogy húsból és vérből álló testtel támadott fel a sírból s ment mennybe. A kereszténység nagy egyházai egyike hitnézetének nyelvében ez van: „Krisztus valóban feltámadott halottaiból s ismét felvette testét, melylyel mennybe ment.“ Vagy a kereszténység egy másik egyházának hite szerint: „A Krisztus feltámadott halottaiból s ismét felvette húsból és csontból álló testét, melylyel mennybe ment.“

Látható, hogy a magyarázás módjábani nehézségek nagyon komolyak.

Először is, mit csinálunk mi a Krisztus fizikai testével, midőn a mennyben keressük azt? Mi úgy képzeljük, hogy a menny a szellemi lények hazája.

Hogyan képzeljük tehát, hogy a szellemek között, kik azt a világot lakják, felruházva mind, mint Pál nevezi szellemi testekkel, Jézus egyedül anyagi testtel van felruházva? Valóban ez szánalomra méltóvá tenné őt a többi között. Rabszolgaságba helyezné őt, melytől úgy véljük, hogy a többiek szabadok. Miért íteltetett volna Jézus arra, hogy az ő akadályozó fizikai testét a szellemi világban is hordozza? Kevésbé érdemesebb ő arra a szabadságra, mint ama fényes sphérának többi lakói?

Tovább menve, micsoda alapunk van hinni, hogy egy húsból és csontból álló testnek a mennybe lehet jutni? A biblia világosan mondja, hogy az nem lehet. Azt mondja Pál: „Hús és vér nem örökölheti Isten országát, mint a romlás nem örökölhet romlatlanságot.“ Így tehát Pál szerint nem fogadhatjuk el, hogy Krisztus fizikai testével betűszerint feltámadott s mennybe ment.

Sokszor átnéztem Pál tanítását és felfogását, a mint e hitnézetről szól, a melyet én említettem, hogy t. i. Jézus „húsból és csontból álló testtel ismét mennybe ment“, s ezt a hitnéze-

tet sokan fontosnak tartják, mert azt mondják, hogy a Krisztus fizikai föltámadásából nyerjük a mi föltámadásunk valóságát.

Ha a Krisztus nem támadott fel testileg, hogyan tudjuk, hogy mi feltámadunk? A felelet erre nagyon világos. A Krisztus testének föltámadása, ha bizonyíthat valamit, csak a mi testünk föltámadását bizonyítja. Ámde kinek van szüksége, hogy fizikai teste föltámadjon s mennybe menjen? Őszintén kimondom: nekem nincs! Neked van? Tegyük fel tehát, hogy földi testeinkkel szintoly helyzetben, mint Jézus, ki már ott van, mennybe lehetnénk s kötelezve volnánk viselni azt a húsból és csontból álló földi testet, mit érnénk vele? S ha nem viseljük azt az égben, miért kell magunkkal vinnünk?

Azon felül, midőn mi azt állítjuk anyagi testünkről, hogy az feltámad és mennybe megy, az irás ugyanazon tiltakozásával találkozunk, a melylyel találkoztunk a Krisztus anyagi teste mennybemenetelének gondolatánál: „Hús és vér nem örökölheti Isten országát!”

Mennyivel észszerűbb tehát, ha azt állítjuk, hogy a föltámadás nem testi föltámadás, hanem olyan föltámadás, milyen a Krisztusé volt — Krisztus személyiségének, Krisztus szellemének föltámadása, annak a Krisztusnak, a ki szeretett, gondolkozott és imádkozott, mennyivel észszerűbb, ha elfogadjuk azt, a mit Pál szelleme testnek hív, mely itt hagyja a húsból és vérből álló nagy testet. — Ez vezet minket

II.

Krisztus feltámadásának második nézetéhez, mert valóban ez a második nézet.

Értelmünkkel nem tudjuk megfogni, mi lett Krisztus húsból való testével. Ez azonban nem baj, mint nem baj az, hogy mi lesz húsból való testünkkel, ha meghalunk. A szellemi Krisztus, a lélek, az öntudatos értelem volt, a mely feltámadott és mennybe ment. Igen erős tudósításaink vannak arról, hogy a tanítványok is így gondolkoztak a feltámadás felől. Az evangelinmi értesítések nem mind egyeznek meg egymással, sőt némely ponton egymásnak ellentmondanak. De míg az értesítések némelyike, úgy látszik azt magyarázza, hogy Jézus megjelent tanítványainak testben, hogy érintsék és megfogják, mások az ellenkezőt állítják. Kimondhatjuk, hogy midőn az egyik érinteni kívánta őt, megrettent és így szólt: „Ne érints engem!” Irva van, hogy egyszer megjelent hirtelen egy szobában, midőn az ajtók zárva voltak. Máskor megjelent, ment s beszélt két bizalmas tanítványával sokáig és ők nem ismerték meg őt. Ujból s ujból ráismernek s ő eltűnik szemeik elől.

Megjelenik Mária Magdolnának, vezeti őt a kertben, sőt beszél hozzá. — Megjelenik tizenegynek a hegyen, de egy kétkedik. Hirtelen megjelenik a tizenegynek és másoknak. Megjelenik nekik s ők azt hiszik, hogy „szellem az“ és megrettennek. — És a midőn ők néznék, felkelt már s eltűnt szemeik elől.

Ime! ezek az állapotok nem olyanok, a melyeket a valódi hús és vérbőli testre alkalmazni lehetne. A valódi testtől, a melyet a tanítványok oly jól ismertek, nem rettentek volna meg újból és újból, midőn vele voltak s beszéltek hozzá. Egy valódi húsból és csontból álló test nem jelenik meg a szobákban, midőn az ajtók zárva vannak s nem tűnik el hirtelen az emberek szeme elől, midőn nézik azt.

Ezek az értesítések két dolgot mutatnak. Először azt, hogy a midőn mi azokat olvassuk, valami üres, bizonytalan, sokkal inkább legendát, mint tényt olvasunk, s másodsor mutatják, hogy ezen értesítések írói, bárkik voltak azok, nem voltak semmi esetre bizonyosak, hogy az a lény, a kiről ők beszélnek, valódi húsból és vérből álló férfi volt; sőt sokkal inkább az volt véleményük, hogy az egy szellemi lény volt, a ki változtatja megjelenését, akarhatja szerint megjelenhet, eltűnhetik, nem akadályozva a rendes testi állapotok által.

De még nem érkezünk Pálhoz, hogy megtaláljuk a legtisztább világosságot. Pál nagy pontossággal fejezi ki, mit ért ő minden feltámadás felől, miféle rokonság van a természeti és szellemi, a földi és égi között. A Korinthusbeliekhez írt I. levél 15-ik fejezetének nagy része erre van szentelve. „De mondatná valaki — írja ő — mimódon támasztatnak fel a halottak és minemü testtel jönnek ki?“ Balgatag ember — mondja ő — a mit te a földbe vetsz, „nem elevenedik meg, hanem meghaladand.“ Vannak földi és mennyei testek, de más dicsőségük van a földieknek és más a mennyeknek. Így leszen a halottaknak feltámadásuk is. Elvettetik természeti test, feltámasztatik szellemi test. Van lelkes test és van lelki test. A miképpen születünk e földnek, úgy születünk a mennynek. A rothadandóság nem uralkodhatik a rothadatatlanság s a halandó a halhatatlanság felett, vagy a test és vér nem örökölheti Isten országát, a rothadandóság a rothadatatlanságot. Minekutánna pedig a rothadandó test rothadatatlanságba, a halandó halhatatlanságba öltözik, akkor leszen, a mint megiratott: „Elnyeletett a halál egész a diadalomig.“ Eképp Pál tanításából, a mennyire a nyelv képes, kitűnik, hogy „a halottakbóli feltámadás, nem az anyagi, hanem a szellemi feltámadást jelenti, mely fel van ruházva szellemi vagy égi testtel, a mely nem anyag, legkevésbbé tárgy az anyag rendes törvényei szerint.“

És hogy ez az a mit ő értett Krisztus feltámadása felől, világosan látszik abból, hogy ő magát olyannak állítja, mint egy azok közül, a kik látták a Krisztust feltámadása után, jól lehet nem testben.

Világos, hogy itt a föltámadásról oly nézetet nyerünk, a mely sokkal észszerűbb, mint a másik, és sokkal kevesebb nehézségekkel van tele. Hogy a valódi ember Jézus, a lélek, az értelem, a szellem, olyan szervezeti alakban, milyent a szellem visel, kikelhet a sírból s eget kérhet, könnyü elhinni. Miféle hatalma lehetne a sírnak, ily fogoly felett?

És a feltámadás e neme biztosítéka a mi feltámadásunknak. Mert mennyivel nagyobb szükségünk van arra, hogy inkább szellemünk, mint testünk éljen örökre. És ha Krisztus szelleme élt és mennybe ment, ennél bizonyosabbnak látszik hitünk alapján, hogy a mi szellemünk is élni fog s a halál után mennybe megy.

Igy tehát, ha husvét ünnepén énekeljük, hogy Krisztus feltámadott, teljesen Pált kell szemünk előtt tartanunk vagyis ez azt jelenti, azt kell hinnünk, a mit ő hitt és tanított. Így lesz aztán bizonyos, hogy ő fel van támadva, nem testben, hanem lélekben és eképp ment mennybe és él örökké.

III.

De van végül még egy más nézet, a melyik nagyon érdekes s mely segítségünkre van, a mely bizonyítja, hogy a Krisztus fel van támadva. Feltámadott a befolyásban, feltámadott a világ feletti hatalomban, mint senki más.

De vajjon hogyan látszhat valószínűnek ez a dolog, midőn a halálítélet ki lett reá mondva, és ő végső kegyvesztésben mint egy gonosztevő íteltetett halálra? Halála előtt egy héttel tanítványainak reménye lázas magasságba volt emelkedve. Hitték, hogy ő királyságot alapít, királyságot, melynek hatalmának senki ellen nem állhat és abban a királyságban nekik magas helyök leend. Nekik kellett őt unszolniok, siettetniök kilátásba helyezett eljövételét s szép pályáját pálmaágakkal hintik be s üdvözlik őt, mint királyt. De most kevés nappal azután minden reményük elveszett csaknem utolsó lehelletig. Oh jaj! a legborzasztóbb ellentét megtörtént. A kiről ők oly tisztán hitték, hogy megmenti Izraelt, meghalt és minden elveszett. Valóban így tekintettek ők ama sötét keresztrefeszítés napjára. A drága igazság magva, melyet a nagy Tanító vetett el, úgy látszott, hogy szélnek van eresztve s nem fog gyümölcsöt teremni. A szép életet, melyet ő élt, úgy látszott, hiába élte. A munka, a melyet ő tervezett s a melyen oly nemes

hittel, bátorsággal s önfeláldozással munkált, úgy látszott, hogy mind semmibe ment. Az Isten országa, melyet ő oly komolyan hirdetett s arra törekedett, hogy annak alapját az emberek szívében megvesse. szétpattant szappanbuboréknak látszott.

19 száz év mult el és ma Husvétünk reggelén hogy van ez? Ama sötét nap óta, midőn minden elveszni látszott, im! minő változás! A megvetett, az elhagyott, a keresztrefeszített feltámadott az ő látszólagos bukásából, felemelkedett magasabb helyre, mint bármely király, kit valaha a világ látott. Az igazság, melyet ő tanított, meggyökerezett minden országban és eszközölte a népek műveltségét. Önfeláldozó, szeretetteljes élete közvetlenebb lett, mint a világ eszmei életének bármelyike. Az az Isten országa, a melyért ő a legfáradhatatlanabbul munkált, országgá alakult e földön s a legbiztosabban tartja kezeiben a jövőt.

Eképp a halálból életre, a megvettetésből tiszteletre, a gyengeségből hatalomra, a látszólagos leveretésből örökké tartó győzelemre támadt fel a Krisztus.

De még ez nem minden! Az ő jótékony befolyása nő és mind inkább és inkább kiterjed a földön minden új századdal. Az igazság, a kegyelem, a felebaráti szeretet, a jótékonyosság, a vonzalom és a szeretet növekedéseiben, a melyek naponként erősödnek, mindenütt a Krisztusi szellem befolyása és feltámadása láthatók. A Krisztusi eszme beplántálva az emberi szívekbe a leggyümölcsözőbb mag, melyet valaha feltaláltak az ember újra teremtésére.

Ugy van! Krisztus nemcsak a mennynek támadott fel, győzvéen a halál felett; de feltámadott s hovatovább mind inkább feltámad e földön egy jobb emberiség szellemében.

Ez az ok, a miért énekelhetjük örömmel husvéti énekünkben: „Krisztus ma feltámadott!”

Irta Sunderland T. J., fordította

Fazakas Lajos.

Mindenki maga szerzi magának a bűt, de ha idővel megrögzik, kenyeres pajtásunkká, lakónkká válik, mdskor nem bírjuk kiküszöbölni. Azért mindjárt az ajtónál kell küzdeni ellene. Nem szabad segíteni, hogy erőt vegyen. Néha az öltözet, arcunkon egy kis seb vagy egyéb apróság, a mi naponta szemünkbe ötlük, sokszor elpirit, elménket csüggedtté, szorongatottá, gyávává és ellankadtá teszi, úgy hogy a bűtől ilyenéknép megszállott és elfogult kedély sem nevetésben, sem vigságban, sem egy barátságos ebédben résztvenni nem bír.

Boér Gergely.

(Arczképpel.)

Ez előtt egy pár órával egy derék unitárius ember meglátta kezünkben a Boér Gergely arczképét. Ki az az ur, kérdé. Hát nem ismeri, hiszen unitárius? Kérdeztük mi. Nem ismerte, mert soha sem látta, nem tudta, hogy unitárius, mert soha sem hallotta, csupán azt tudja róla, hogy kitünő zenetanár. Ennyit elég egy emberről tudni, de az ilyen nem tudásnak is meg van a maga értéke, mert azt mutatja, hogy a szakférfiui kitűnőség. a puritan ember egyszerűségével és szerénységével párosul.

Boér Gergelyen a két utóbbi tulajdonság határozottan uralkodik. Egy tanintézet — a fiuképezde — falain kívül régebben lehetett találkozni vele egy-egy házi koncerten, hol hegedüt játszott, még nyilvánosan is működött s mindig teljes elismerést aratott, de mintha mindig megbánta volna, sietett vissza egyetlen szerelméhez, a képezdei tanulók osztályához. No, hogy azokon mit szerethetett, azt száz közül egy ember is aligha meg

tudná mondani, mert a Boér képezedei növendékei között egyik készületlenebb, nyersebb anyag volt, mint a másik.

Mi csak úgy tudjuk megmagyarázni, hogy eszünkbe jut a galilei mesternek Jézusnak az a szokása, hogy apostolaiul az egyszerű halászokat és vámszedőket választotta ki. Boérnak is csak fokozta buzgóságát az a lappangó erő, melyet legtöbb esetben oda képzelt, de nem látott! Milyen kitartás, mekkora lelkesedés, mennyi önuralom kell egy ilyen munkához tanítványai-ban. És Boérnak ez hihetetlen jól sikerült. Ez előtt egy évvel, midőn a tanintézet fennállása 25 éves fordulóját ünnepelte, Boér összeszedte 150 volt tanítványát az ország mindenik részéből s egy pár heti előkészület után olyan concertet adott, a milyent zenetanító hazánkban meg sem kísértett.

Ennek a fényes sikernek egy sugara közelebbről a trón zsámolyáról verődött vissza a Boér Gergely mellére egy arany érdemkereszt képében. Nagyon kevés kitüntetés jő ily váratlan s annál kevesebb részeseül ily kiválóan hálás méltánylásban. Nemcsak Boér Gergely, hanem az egész tanítói kar büszkeséggel gondolhat a királyi kegynek ezen a helyen megnyilatkoztára. Nemcsak a jeles hegedűművész és kitünő tanár, hanem általában a zenetanítás jutott ezzel a keresztviz alá.

Olvasóinkat érdekelni fogja, hogy Boér Gergely a kálnoki unitárius lelkész fia s ő maga is végezte a theologiai cursust. Az egyházi ének tanításával némileg eleget tesz vallásos hajlamainak is. Olvasóinknak a Boér tanár arczképével kívántunk kedveskedni.

A kitüntetés ünnepélye márczius 8-án tartatott meg nagy közönség előtt az iskola disztermében. B. Gy.

Fogadás.

Itt, hová Isten égszeme lát,
Teszek hitemről szent fogadást.
Adjon az ég csak nékem erőt,
Hű leszek Isten s ember előtt.

Nem kell a mások hite nekem,
Mert az enyémet hőn szeretem.
Jézusi szellem, tiszta tanok —
S hasznára lenni én akarok,

Érhet az élet bármi baja,
Szállhat a keblem száz sohaja,
És lehetek én gyenge, szegény:
Biztató jel van hitem egén.

S ha fogy a kedvem végtelenül,
Testi erőm is ha kimerül,
Csügged a szív bár, végre tanul:
Hol van a vigasz, hol van az Ur!

Sok örömem, vagy sok a bajom,
Az Urat hívom, őt akarom,
Tartja is hiven gondjaiban
Esedezésem, hálaszavam

Egyik imámra száll föl a más
És ajakamról szent fogadás:
Életemnek míg napja lemegy,
Egy Istenem lesz, egyetlenegy!

Tarcsafalvi Albert

Az unitárius Egyház szervezete.

A mely épület jól van tervezve, helyesen van beosztva és szilárdan megépítve, nemcsak tartósságra számíthat, hanem arra is, hogy mindenki örömet lakik benne. Az unitárius egyház épülete egy modern épület a legbiztosabb alagra fektetve: mely a Jézus evangéliuma. Főfalai megvannak, de azok el vannak látva tágas ajtókkal, világos ablakkal. A ki benne van, az kényelmesen széttelkinthet belőle föl is, le is, a ki kivüle van, könnyen megláthatja, mi foly benne, mert rejtekei, fülkéi, katakombái, titkos helyei nincsenek. Nem fél a nyilvánosságtól, de a föltünést nem keresi. Eszméit mindig gazdagítja, érleli, de nem tartja egyedül idvezítőknék.

A tagjai egyenlők oly kiváló mértékben, a mennyire egyik egyházban sem.

Ennek két magyarázata van. Egyik az, hogy az egykor fejedelmi egyházból az u. n. főrendek csaknem mind kiléptek az elnyomatás szomorú idejében, s csupán a szabad székely nép tömege maradt benne, és a szabad lengyel nép kiüzött serege csatlakozott hozzá. A historia feladata, hogy az egykor nagy

számu és hatalmas egyház megapadását vizsgálja; a vallásos eszmék sorsa iránt érdeklődöt mindig örömmel tölti el, hogy a nemzeti szabadság szellemével egy talajban mily mély gyökeret vert a vallásos szabadság élőfája.

Az unitárius egyház fogalma szerint az egyház a hívő lelkek egyesülete, kik közül mindenik egyenlő közelségben van az egyház testéhez és az Isten lelkéhez, mert az „Istennek lelke tibennetek van.” Sem a polgári, sem az egyházi állás vagy rend nem alkot korlátot sem föl- sem lefelé. A papokat, helyesebben lelkészeket csak a pályájukra való szakszerű előkészület és az annak szentelt élet különbözteti meg a nemlelkészektől, tehát világiaktól, de ebből horántsem következik, hogy a világi ember ne lehetne a hitéletnek, a vallásbuzgóságnak éppen olyan hasznos ápolója, mint a lelkész. Az unitárius egyház világi tagjai a bibliát, a vallásos és hittani könyveket, az azokban foglalt elveket éppen olyan jól ismerhetik, mint az egyháziak s tényleg számosan ismerik is. Ebből az következik, hogy közösen kell, hogy kormányozzák az egyház hajóját, ha biztos révbe akarnak jutni.

Az unitárius egyház szervezete és alapelvei lényegileg nem sokat változtak, de formailag mindig igyekezett módosulni a közmiveltség követelményeihez. Ennek tulajdoníthatjuk, hogy mióta a haza alkotmánya helyreállott, azóta számtalanszor vétetett megbeszélés alá az egyház szervezete is.

A főszeme mindig az volt, hogy az egyházat fenntartó tagok legyenek annak kormányzói is. Ezért helyezkedett a képviseleti rendszerre és ennek megfelelőleg szabályozta az egyházközségeket.

Tíz éve már, hogy az egyházkörök, az egyházi képviselő és főhatóságok újraszervezése napirenden van. Ennek tulajdonítandó, hogy a legközelebbi Fő-Tanács egy bizottságot küldött ki a maga kebeléből a javaslat átvizsgálására.

F. évi márczius 6-ra egy kis Fő-Tanács gyült össze Kolozsvárt. Érdekes, tanuságos, körültekintő és — remélhetőleg — megnyugtató is lesz, a mit végezett.

Az egyházközségek szerv. szabályzatán is, Kelemeu Albert javaslatára, tétetett némi módosítás, de derekas tárgyalás: az egyházkör, a Fő- és Képviselő Tanács szabályzata felett foly-

tattatott. Oly fontosnak tartottuk a kérdéseket, hogy a tárgyalás lefolyásáról igyekeztünk hű képet venni föl és azt, a mennyire lapunk tere engedi, közlőjük olvasóinkkal.

A főtanácsi bizottság nyulése d. e 9 órakor kezdődött. Elnökök Ferencz József püspök és Daniel Gábor főgondnok urak. Jelen voltak; Bárá Petrichevich Horváth Kálmán főgondnok ur, Gvidó Béla, Kelemen Albert, Nagy Lajos, Osváth Gábor, Raffaj Domokos esperesek; Benczédi G. Boros Sándor, Fekete G., Gál Jenő, Kozma Ferencz, Kovács János, Molnár Sándor, Zsakó István világi; Boros György, Mózes András, Péterfi Dénes, Simó János, Székely László egyházi tanácsosok. A jegyzői tisztelet teljesítette Boros György. Főt. püspök ur a szabályjavaslat keletkezését és a folytatott tárgyalásokat tüzetesen ismertetvén, megkezdődött az általános tárgyalás. Először *Kelemen* Albert esperes szólott, ki tüzetes beszédben fejtegette, hogy a köri közgyűlésnek az a hiánya, hogy nincsen tanácsa, melyhez a kör érdeklő ügyek vitetnének s mely a kör ügyeit intézné. Nincs közigazgatási bíróság s e miatt minden előforduló ügyet egyedül az esperes intéz el. Szerinte a körnek kellene egy közig. bíróság, másodfokon ítélne az E. K. Tanács és harmadfokon egy arra szervezett testület s így nem lenne kénytelen az E. Fő-Tanács apró-cseprő kérdésekkel vesztegetni az időt.

Kifogása van a szervezeti javaslat ellen, hogy csak 65 tagot kíván fölvenni és a többséget kihagyni akarja.

Különbséget lát a Zsinat és Fő-Tanács között. A Fő-Tanácsot nem kívánja oly népesnek, mint a Zsinatot, mely utóbbiban minden papnak helye kellene, hogy legyen. A Zsinatnak tagjául meghagyna minden most meglevő egyháztanácsost. Az egyházi községek a Fő-Tanácsra küldenének mind világi, mind egyházi képviselőt, a Zsinatra csak világit

Daniel G. elnök a K. A. előterjesztésében foglaltakat elvi jelenségeiknek nyilvánítja s ily értelemben kéri a hozzászólást.

Ferencz J. püspök szintén elvi kérdésnek tekinti, főleg a köri Tanácsok szervezését s azt kívánja, hogy ez a kérdés szabatosan körvonaloztassék, különben a köri tanácsok szervezését nem tartja indokoltnak.

Fekete G. az E. Fő- és Zs. Fő-Tanácsok között különbséget kíván tenni, oly fontos kérdések tartoznak tisztán a Zs. elébe, a melyek megkívánják a megkülönböztetést. Óhajtja, hogy a Zs. nagy kiterjedésű legyen, de nem látja indokoltnak, hogy minden pap tagja legyen, miután a kiválóbbak ugy is tagjai. Megfontolandó, vajjon a mostani egyháztanácsosok joga elvonható-e. A később választandókra minden nehézség nélkül kimond-

ható. A közig. bíróság beilleszthetősége iránt aggodalmai vannak, de azt óhajtja, hogy az E Fő-Tanács minden apró kérdéssel ne foglalkozzék. Attalában szem előtt tartandó, hogy a munka megszorodott s nem lehet arra számítni, hogy minden vasárnap gyűlésben üljön az, a kinek azon kívül is nagyon sok foglalatossága van.

Ferencz J. A Zs. és Fő-Tanács közti különbség csak a felvétel dolga. Ha a hatáskört megszüntjük, nem tudja, mi marad a Zsinatnak.

Fekete G. A Zsinat munkakörébe belevonná az E. Fő-Tanács dolgait is. Ekkor Fő-Tanácsra nem volna szükség. De ha a Zsinatot eddigi munkaköréből kiforgatjuk, akkor nem lesz munkája, ha csak főgondnok vagy püspök el nem hal, hogy helyettük más választassék, már pedig ott kell, hogy munkaköre legyen az egyháztanácsosnak.

Boros Sándor. A meglevő egyháztanácsosok kizárását veszélyesnek tartja és kívánja, hogy azok meghagyassanak. Szerinte a Zsinatnak annyira más a feladata, hogy azzal egy évben a Fő-Tanács is megtartandó.

Ferencz J. A Fő-Tanács és Zsinat között különbséget elismerni nem akar, mert tényleg csak a püspökválasztás volt a Zsinat kizáró tárgya.

Nagy Lajos. A papságnak tért kíván nyitni. A Fő-Tanács és Zsinat egyidejűleg és egy helyen megtartható, mert ha a Zsinat elvégzi teendőit, a Fő-Tanács folytathatja munkáját.

Hajós Fános. A jogok elvétele ellen határozott állást foglal és a papságnak több befolyást kíván biztosítani.

Ferencz J. Tekintettel arra, hogy jelenleg az egyháztanácsosok száma 320 körül áll, az E. Fő-Tanács tagjait 300-ban kívánja megállítani.

Boros György nagyon hátrányosnak, sőt károsnak tartaná, hogy a most meglevő egyháztanácsosok joga elvétessék. Ha nem mindenki jár is a Fő-Tanácsokra, mindenki megteszi, a mit tehet egyházáért mihelyt alkalma van rá. Pártolja azt a gondolatot, hogy a Zsinatnak mindenik pap tagja legyen, de szavazati joguk csak a felszentelt papoknak lehetne. Hogyha élénkebb érdeklődést akarunk ébreszteni, akkor az egyháztanácsosok között állítsunk föl 3 vagy 6 éves ciklust, hogy így minden évben lehessen alkalom új tagok behozására. Ő azonban az egyháztanácsosok mostani buzgóságával meg van elégedve.

Benczédi G. Tartsunk minden évben Zsinatot, úgy, mint volt régen, s nevezzük ennek a Fő-Tanácsot is. A papokat nem

kívánja mind bevenni, mert nem akar külön kiváltságos osztályt csinálni.

Daniel G. Az döntendő el, hogy a meglevő egyháztanácsosok megtartandók-e?

Mikó Imre. Egy állandóan dolgozó kisebb csoportot kíván összetömöríteni a főbb és lelkesebb tagokból. Nem osztja, hogy a Zsinat főbb testület volna, mint a Fő-Tanács, de a kétféle tanácskozást lehetségesnek véli.

Ferencz X. Figyelembe ajánlja, hogy a Zsinattartás mily költséges és mégis mily keveset lehet dolgozni

Gvidó Béla. A javaslat keresztülvitelét általában nem tartja szükségesnek. Szerinte csak a K. Tanács szervezendő újra.

Raffaj Domokos. A javaslatot általában elfogadja. A Zsinatban legyen benne minden pap és tartassék az eddigi módon.

Gál Fenő. Ajánlja, hogy az E. Fő-Tanács tagjai között $\frac{3}{4}$ rész világi, $\frac{1}{4}$ rész egyházi legyen és fogadtassék el maximumnak a 200 tag, de a megválasztottak joga ne érintessék, hanem a most meglevőkből halálozás útján kieső 3 tag helyett választassék be egy és ez gyakoroltassék mindaddig, a míg a szám 200-ra lepad.

Ferencz Y. A hivatalból tagok és képviselők száma (100) mellé még 120 egyháztanácsost ajánl $\frac{1}{4}$ részben egyháziakból.

A bizottság elfogadja és kimondja, hogy a jelenlegi egyháztanácsosok joga érintetlenül hagyatik s a kihalás vagy kilépés útján megszűnő 3 tag helyébe választatik egy-egy mindaddig, a míg a tagok száma 120 lesz.

Kelemen Albert és Ferencz József püspök ur újabb felszólalása után a javaslat általánosságban elfogadtatott.

A részletes tárgyalásnak csupán főbb eredményeit mutatjuk be.

Az egyházkör közgyűlésének tagjai a hivatalnokon kívül az egyháztanácsosok, a körben levő tanintézet hitrokon tanárai, az egyházközségeknek egy-egy világi képviselője és az unitárius népiskolák kántortanítói.

A *Zsinati és Egyházi Főtanácsnak* tagjai az összes egyházi hivatalnokok, az összes tanárok és 120 képviselő. A jelenlegi egyháztanácsosok megmaradnak, az elhalt vagy kilépő három helyébe választatik egy mindaddig, a míg az egyháztanácsosok száma 120-ra lepad. Az egyházkörök küldenek összesen 24 képviselőt, kik közül 12 egyházi, 12 világi. A képviselők 3 évre választatnak.

A Zsinat választja az egyháztanácsosokat egy hét tagu jelölő bizottság hármas jelölése alapján.

Az *E. K. Tanács* czime megváltozik és lesz: *Egyházi Igazgató Tanács*. Tagjai az egyházi közigazgatási hivatalnokok, a kolozsvári tanárok, gondnokok és 12 választott egyháztanácsos, kik 3—3 évre választatnak.

A hol tárt karokkal fogadnak, ott könnyű a szívhez hatolnod.

Nők világa.

A Választmány nőtagjainak lapunk mult számában említett felhívására már megérkezett az első válasz. Mondjuk, az első fecske, mely tavasz kezdetét jelzi ezen a téren is. Az az érdekes benne, hogy a legkisebb egyházköztség *Kide* (Kolozdobokai kör) lelkésznéje írta a Föt. püspökné ő méltóságához. Közöljük belőle a következő sorokat:

„A lelkesítő és buzdító felhívást úgy veszem, mint hajdan a tanítványok a Jézus szavait. Én is belátom, hogy sokat kell tennünk, midőn oly sok kísértésekkel kell folytonosan küzdenünk. Különösen a nagy Ocean e kis szigetén, hol annyi vallásfelekezet közé beélve, a csábítás és kísértés nehéz próbái alatt küzdünk szent vallásunk felvirágzásán.“

„A meunyre vallásos buzgóságunk tért enged, én mindent elkövetek és megteszek, hogy hiveink szent vallásunk kebelén jól érezzék magokat. A kidei egyházhoz közel lakó hiveinkkel gyakran érintkezem, de a kik eltávoztak, azokkal nem igen lehet. (Következnek a nevek.) De nemcsak a tőlünk elmenőkről, hanem a hozzánk jöttekről is megemlékezem, mivel férjem felkereste őket Szamosujvárt, gyermekeiket a hitoktatásban részesíti.“ . . .

A tiszt asszony már többet is tett, mert megnyerte egyik távol lakó nőt előfizetőnek az „Unitárius Közlőyre“.

Női énekkar Tordán. Azt az örömhirt vesszük Tordáról, hogy ott az unitárius nők a kolozsvári jó példát követve — női énekkart alakítottak Adorján Domokos tanító buzgó vezetése alatt. Már is szépen haladnak. A Dávid F. E. ünnepélyén közre fognak működni. Csak lelkesen kedves nők, hintsétek be virággal a Sion utait. Így van ez jól.

Az istentisztelés, a sorssal való kibékülés és ellene nem zúgolódás szép és édes gyümölcsöt terem.

Népiskolai hitoktatásunk kérdéséhez.

Lapunk mult évi számaiban előfordult a népisk. hitoktatás kérdése, de nem ugyon ragadta meg egyházunk értelmiségének érdeklődését; ezt mutatja a hozzá nem szólás, pedig hogy erre hivatottak vannak egyházunkban, nem tagadhatjuk.

Simó János úrtól jelent meg egy javaslat új rendszer felállítására és bírálata kéznél levő tantervre, de mert mindenben nem egyezik véleményünk és tapasztalatunk, én is hozzá szólni óhajtok. Nagy elismerést érdemel és méltó is Simó úr arra, az által, hogy megpendítette népiskolai hitoktatásunkon való javításnak a szükségét. Rég várt erre a most is életben levő rendszer és tanterv.

Egyházunk érdeke hozza magával, hogy e kérdést mindenki magáévá téve, vele foglalkozzék és hozzá szóljon. Ez indított engem is arra, hogy ezt tegyem. Nincs kizárva a jelen tervezeten való javítás, mert irányadó lenni nem akarok, tehetségek előtt tisztelettel hódolok. A cél, hogy népisk. hitoktatásunkon javítva legyen, miáltal növendékeink vallásosabbak, erkölcsösebbek és buzgóbb unitáriusok legyenek. Nézetem ez:

Nagyon szükséges volna, hogy elemi hitoktatásunk irodalma életre kapna, mert eddig nem sokkal dicsekedhetünk. A meglévő tankönyvek mindenike nem felel meg a célznak. Ez elég ok arra, hogy szükségét érezzük újabb tankönyvek megjelenésének.

A Kriza „Keresztény vallás elemei“ nem gyermekek felfogásához való s éppen a II-ik osztályosoknak nem s még a többinek sem és ha kimaradna népiskolánk keretéből, veszteségünk nem lenne általa. Ez a könyv erkölcsi szabályok halmaza, minden szemléltetés nélkül. Minden pontja elé egy elbeszélést kellene dolgozni, hogy a gyermekek felfogják ezeknek értelmét. A kifejezései olyanok, melyeknek megértéséhez későbbi kor, éveken át szerzett tapasztalat, ismeret adja meg az anyagot, az erőt s még sokszor ez sem elég biztosíték. Alljon itt egy példa belőle, elég bizonyíték az eddig mondottakra: „A bölcs (!) és jószágos Isten dicsőségét a növények és ásványok országában (!) is kötelességem bámulva szemlélni (!); e földi hazámat ipar és jó izlés (!) által még kedvesebbé tenni.“ Ez és még ezekhez hasonló mondatok megértéséhez nem ilyen korban levő gyermek, hanem érett ész kell.

A vallásitanításnál az I. és II-ik osztálynak anyaga nem sokban különbözhetik. A II-ik osztálynak némi javításokkal nagyon alkalmas könyv és anyag: Boros „Jó gyermek könyve.“ A III-ik és IV-ik osztályban sikerrel lehet tanítani a Tarcsafalvi

„Bibliai történetek“ czimü könyvben felvett anyagot, tankönyvnek is jó ez. Alkalmos eszközöket ragad meg az erkölcs és hit ébresztésére. Ezek után lehet venni az V-ik osztályban az „Unitárius káté“-t az 1--58 kérdésig. A VI-ikban 58—129 kérdésig. Ez nem sok, heti két órán jól fel lehet dolgozni. S ezekkel a rendes iskolázás alatti időben megnyeri a növendék mindazt, a mit a hitben van célunk kerestetni velök. Megkapják az ismeretet vallásunkból, a mi őket illeti.

De itt még nincs vége hittani oktatásunknak. Az ismétlő iskolások is megkivánják a magukét. Itt 3 osztály van. Az első kapná tananyagának az „Unitárius káté“ második részét s ezzel ez is befejezést nyer s teljes, úgy, hogy mikor a konfirmáció jön, a lelkészek kibővitve az ők tanítási módszerükkel a növendékek ismereteit és hitöket: hitökben erős, buzgó unitáriusokat nyer egyházunk növendékeinkben. A II-ik, III-ik osztálynak jutna a Simén „Szent történetek“ cz. könyve. Ezzel be lenne fejezve hitoktatásunk köre.

Ezek azok, miket elmondani akartam a hitoktatásunk problémájához. Mindez csak a jelen körülményekhez mérten van mondva s a mostani viszonyok közt így érhetünk célzt, De, hogy célunkat *jobban* elérhessük, új könyveket várunk, hogy lehessen kikeresni a jók közül a *legjobbat*.
ifj Kiss Jakab.

A Dávid Ferencz Egylet felolvasásai Kolozsvárt.

1885 márczius 18-tól 1898 február 20-ig.

(Folytatás és vége,)

1892. *Éjszuki Károly*: Az illusio.
Kanyaró Ferencz: Az unitárius szinmű irodalom.
Kőváry László: Egészségügyi és szépészeti igényeink
Dr. Haller Károly: Erkölceink. (folytatás).
Grätz Mór: A vasárnap megünneplése.
Nagy Gyula: Az izlés.
Kisgyörgy Sándor: A lelkész mint a szellemi élet vezére a szószéken kívül.
Hajós János: A „Remény“ ifjusági irodalmi vállalat keletkezése.
Boros György: Channing mint erkölcsreformator.
1893. *Dr. Brassai Sámuel*: Melyik az igazi tudomány (folyt. Vallás és philosophia)
Kozma Ferencz: A családi élet.
Ajtai János: Hiveink vallás-erkölcsi élete és lelkészeink teendői.

- Péterfi Dénes*: Kovácsi Antal tanári és írói működése.
Dr. *Eisler Mátyás* rabbi: A zsidó vallás erkölcsi elvei.
1894. *Bartha Miklós*: A párbajról.
Boros György: Jókai Mór „Egy az Isten“ cz. regénye.
Tarcsafalvi Albert: Az én hitem (költ.).
Dr. *Lengyel Dánielné*: A nő feladata a családban, a társadalomban és a közpályán.
Dr. *Brassai Sámuel*: A lélek létezése.
Grätz Mór: Külföldi hangok az unitáriusokról.
Dr. *Gál Kelemen*: A történelem philosophiája.
Murányi Farkas Sándor: Az élet könyve (költ.).
Rédiger Géza: A VI-ikzsoltár; Föltámadunk énekeket előadta soloban harmonium kísérettel Ürmösi Károly.
Fangh Erzsébeth: Az angol nők szerepe a vallás-erkölcsi nevelés körül s az angol nők teendője.
Bálint Gábor: Az indiaiak vallásos élete.
Nagy Gyula: A művészet körében, főtekintettel a Krisztus és Mária képek kultusára.
Iszlai Márton: Két templomi ének előadta Ürmösi Károly.
1895. Dr. *Brassai Sámuel*: Alkudozó theologia.
Grätz Mór: Gusztáv Adolf és a Gusztáv Adolf-egylet.
Deák Miklós: Az új kor küszöbén.
1896. *Boros György*: A lelkiismeret szabadsága. Tanulmány a vallásos eszmék történelméből.
Buzogány Mariska: A nőnevelés kérdéséhez, tekintettel a nőknek az egyetemre bocsátására.
Dr. *Brassai Sámuel*: Egyetmés a hazugságról.
Iszlai Márton: Két egyházi ének. Új szerzemény.
Dr. *Lázárné, Kasztner Janka*: A vallásos érzés szerepe a nevelőnél.
Józan Miklós: Az angol unitárius lelkész helyzete és munkaköre.
1897. *Fanghné, Gyujtó Izabella*: A nők a XIX. század végén.
Nagy Lajos: Új esztendő. (költ.)
Buros Sándor: A zene hatása.
Ljuszaki Károly: A századvégi férfiak.
Rédiger Géza: Költemények.
Grätz Mór: Luther mint ember.
Győrfi Ferencz; Szépészeti kívánalmak az egyházban.
1898. *Heinrich Józsa*: A nagy leányok.
Grätz Mór: A kormos énekeskönyv.
Nagy Gyula: Miért szeretjük a szépet.
Pollák Lajosné: A mai kor szelleme.
100-ik felolvasás. Nagy Lajos: Költemények.
Pallós Albert: Az oktatás a XVIII. és XIX. században.

Törvényjavaslat

a lelkészi jövedelem kiegészítéséről.

Felszámítandó jövedelmek:

1. A földbirtok haszonbérjövödelme a haszonbéri szerződés szerint, vagy a mennyiben saját kezelés alatt állanak, a hasonmínőségü földekre nézve helyben vagy a vidéken szokásos haszonbérérek utolsó öt évi (1893—1897) átlaga szerint.

A lakóház, az udvar és a kert (ez utóbbi azonban csak 1½ (egy és fél katasztrális holdig) figyelmen kívül hagyandó.

2. A bérépületeknek és épületrészeknek az adótörvények által megállapított fenntartási költségek levonása után fennmaradt tiszta jövedelme.

3. A haszonhajtó jogok és jogositványok, valamiut iparüzletek, ugymint malomtartás, malommércze, halászat, fahasználat, makkoltatás, révvám stb. tiszta jövedelme a haszonbér-szerződés szerint, vagy az utolsó öt évi (1893—1897) jövedelem átlagát igazoló közhatósági okirat alapján.

4. A hivek által közvetlenül vagy a hitközségtől, valamint a kegyurtól pénzben, terményekben, kézi- vagy ígásmunkában évenként visszatérőleg teljesített szolgáltatásokból befolyó jövedelem.

A terménybeli és munkabeli szolgáltatások pénzértékét a helyi viszonyoknak megfelelően az utolsó öt évi (1893—1897) átlag szerint a felekezeti hatóságok meghallgatása után a közhatósági közegek állapítják meg és az ilyképen megállapított jövedelem egyhatod ($\frac{1}{6}$) része behajtási költség czimén levonandó.

Ezen rendelkezés az első rendezés alkalmával annyiban mellőzhető, a mennyiben a vallás- és közoktatásügyi miniszter a törvény hatálybalépte előtt a felekezeti hatóságok jóváhagyása mellett beszolgáltatott értékebecslési adatokat elfogadhatóknak találja.

A terménybeli és munkabeli szolgáltatások pénzértékének megállapítása mindenkor csak tíz évre szól, ennek elmúltával újabb megállapítás eszközözlendő.

5. Az avatási és temetkezési stóla-dijakból, valamint egyáltalán az egyházi cselekményekért a jogszokás alapján követelhető dijakból (pl. házszentelési koledából) befolyó jövedelem, melyet az egyházi hatóság az utolsó öt évi (1893—1897) átlag szerint állapít meg és igazol. Az esketési stóladijak felszámítás tárgyát nem képezhetik.

6. A misestipendiumok, istentiszteleti cselekmények végzése czéljából tett és egyéb alapítványok kamatjövödelme.

A jövőben ezen jövedelem csak akkor lesz beszámítható, ha a beszámítást az alapítólevél nem tilalmozza.

7. A politikai község (város) házi pénztárából, az egyházmegyei vagy közalapról kongrua-kiegészítés, állandó segély, ló tartás vagy bármely más czimen huzott jövedelem.

8. A helybeli templomvagyon (fabrica) jövedelmi többlete, a mennyiben az a fennálló szabályok szerint a lelkész javadalmasására fordítható.

Irodalom.

Márczius 15-ki emlékbeszédek. A Kolozsvárt megjelenő „Történelmi Lapok“ nevezetes márczius 15. ajándékkal járult előfizetői útján az országos ünnephez. A laphoz ívekben mellékelve szétküldte az országban legelőször alakult márczius 15. bizottság huszonöt évi ünnepélyén tartott emlékbeszédeket. A sorozatban husznál több emlékbeszéd és több vers van az ország kiválóbb szónokai és költőitől. A mú márius 15-ki ünnepre kötetben is megjelent és kapható.

UNITÁRIUS MOZGALMAK KÜLFÖLDÖN.

Indiában már két angol unitárius lelkész teljesített missiót Harwood Jakab Londonból és Sunderland Amerikából. A Britt és külföldi unitárius társulat közelebbről elhatározta, hogy Williams Fletcher urat kiküldi, hogy ott a hol a Brahma Somaj el van terjedve hirdesse a mi szabadelvű eszméinket. Jó siker kísérje a nagy és nehéz vállalatot.

Az amerikai unitárius társulat új titkára Eliot S. A. ur ez állomása elfoglalása alkalmából egy meleg hangu levelet intézett a főt. püspök urhoz, a melyben a legszivesebben üdvözölve a főt. püspök urat szintugy mint a vezetése alatt álló összes egyházközségeinket, reményét fejezi ki az iránt, hogy a Magyarországi és amerikai unitáriusok között fenálló rokonszeny, testvéri viszony mint eddig ugy ezután is bővül alkalmat fog találni egymással kezét fogva és egymást támogatva előmozdítani azt az ügyet, az unitarizmus ügyét, a melynek ők is mi is szolgálatjában állunk és szívünkön kell, hogy hordozzunk.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— *Olvasóinknak boldog husvétii ünnepet kívánunk*

— Az esperesek 5—5 évre választása élénk megbeszélés tárgya volt a főtanácsi bizottságban. A többség a mellett állapodott meg, hogy az élethosszig választás — bár sok hátránya van — aránylag mégis czél szerűbb. E szerint tehát a választók előrere látó bölcseségére lesz bizza, hogy a legjobb, legarravalóbb embert válasszák erre a nagyon is elsőrendű állásra.

— A tordai iskola új fordulóhoz közeleg. A vall. és közokt. minis-ter a megye és város közóhájának engedve, hajlandónak mutatkozik egy algyimn fölállítására. Az unitárius egyházat, a megyét s a várost is meghivta előkészítő értekezletre. Ebben a fontos kérdésben az E. K. Tanács egy enquettet tartott, melyen Tordáról az igazgató Varga Dénes és Derzsi Károly tanár vettek részt. Az egyház tartja magát ahhoz a régi tervéhez, hogy Tordán visszaállítja gymnasiumát; így az állam könnyebben érhetne czél- t, ha az unitárius gymnasiumot, melynek vagyona és multja van, segíthetné. Így más érdek is kilenne elégitve.

— **Márczius 15.** Az unitárius főiskola márczius 15. napja 50. évfordulóját ünnepélyesen ülte meg reggeli 8 órakor a tanári kar jelenlétében és a városi közönség részvétele mellett. Kelemen György papnövendék szép imában kérte Isten áldását a hazára, Nagy Lajos tanár visszaemlékezett 1848 márcziusára. Mint a nagy napok tanuja és mint maga is honvéd katona, lelkesen, köztelenséggel rajzolta a nagy események hatását. Fekete Károly VIII. oszt. a Talpra magyart szavalta és Költő Gábor VIII. oszt. alkalmi szónoklatot tartott; Gálfi Zsigmond papn. szintén szavalt. Tűz, élet és nemes elragadtatás jellemezte ifjui szép és sikeres munkájokat. Mindenki velök érezett és mellettök lelkesedett. A dalárda és az Apollókör közreműködése hatásos volt. Az egész ünnepély magasztos és emlékezetes volt.

Gálfi Lőrincz tanár, a Dávid Ferencz Egylet buzgó pénztárnoka ápril 2-án fogja megtartani tanszék foglaló értékezését, mint az unitárius főiskola rendes tanára.

— **Az „Unitárius Szószék“** cz. alatt Simó János szerkesztésében megjelent millennáris beszédgyűjteményből már csak egy néhány példány kapható. Egy pld. ára 2 frt 80 kr., mely összeg a szerkesztőhöz küldendő Tordára.

— **Iskolai ünnepély H.-Karácsonfalván.** A h.-karácsonfalvi község iskolatestülete f. hó 6-án, hálaérzését kimutatta, királyunk ama magasztos tette felett, hogy az ország szívében 10 szobrot állít fel.

— **Olvasókör** alakult H.-Karácsonfalván, melynek elnöke: Demeter Dénes lelkész; alelnöke: Barabás Dénes földbirtokos, titkára: Beneczedi Mózes tanító, pénztárnoka: Béla József közs. pénztáros, gazda: Szilágyi Pál lett s azon kívül 12 választmányi tag. A tagok száma: 36, még Oklándról is. Járnak: Budapesti Napló, Pesti Hirlap, Székely-Udvarhely, Független Ujság és Borszem Jankó cz. lapok.* Havoként felolvasó estéket rendez s mint legközelebb határozták márcz 15-ét impozánsul fogja megünnepelni. Minden este a kör helyisége tele van olvasni vágyó tagokkal. A körnek négy tiszteletbeli elnöke van: Jakab Gyula megyei alispán, Heltai Ferencz orsz. képviselő, Benedek Imre főszolgabíró, Reményik Andot culturmérnök. A tagsági díj egy évre 2 frt.

— **Özv. Groisz Gusztávné** vargyasi Szász Zsuzsánna meghalt febr. 26-án élete 84-ik évében. Egy nagy család tisztelt és szeretett feje, jó kedélyű nő volt, kit az Isten házának szerelme táplált egész életében. Az egykor nagyhirű, kitűnő kolozsvári lelkész Szász Mózes leánya volt, de nemcsak mint papeleány, hanem mint a jó idők növeltje, talán utolsó volt azok közül, kik Istent éneklésben is dicsőítették. Minden nemes célra kész szívvel áldozott, a D. F. E.-nek első alapítói között volt s az iránt mindig érdeklődött. Családja mellett minden ismerője fájó szívvel vette halála szomorú hírét. Legyen emléke áldott, nyugalma csendes!

— **Darkó Sándor** esperes, D. F. E. fiók-egyl. tiszt. elnök, 48-as honvéd márczius 20-án — lapunk zártakor vettük a hírt — egy pár napi betegség után meghalt. 22-én temették óriási részvétellel. Egyházi szolgálatot végeztek: Kisgyörgy Sándor, Ajtai János, Pál Ferencz lelkészek. Nyugodjék csendesen!

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A mi házi estélyünk. Márczius 5-dikét egyhamar elfeledni nem fogjuk. Szép volt, kedves, házias, barátságos, kedélyes. Sokan voltunk. A 300-ból alig hiányzott. Ott voltak a legkisebbek is, ott a tiszteleti és gyakorló elnökök, a rendes tagok és a bájos ifjú énekesek, meg aztán a kedves mamák és apák, a lelkes ifjak, a barátok, a jó ismerősök. Egy szóval ott volt mindenki, a ki mu-

* Hát az Unitárius Közlöny miért nem?

Szerk.

latni szeret a ki társaságba vágyik. Ez volt a Dávid Ferencz-Egylet házi estélye. Kezdődött Rigó Anna, zongora művész kisasszony játékával Chopintól a Scherzot játszta, nem játszta hanem teremtette. A kisasszony olyan művészi egyéniség, a kinek keze alatt az a nagy és nehézkes eszköz mintha átszellemülne, oly meglepő hatással csalja ki a zeneköltő gondolatait és érzelmeit. A D. F. E. műsorának ennél a pontjánál, mintha ott lebegett volna a nagy műbarát Brassai Sámuel szelleme. Hadházi Sándor ur egy monolog (Szervusz) előadásával lepte meg a közönséget. Meglepő volt föllépése is előadása is s miután egészséges humorral és természetes közletlenséggel színezt minden kis mozzanatot, a közönség kiválóan jól mulatott Girsik Gyula ur a „Paraszt becsület“-ből egy szép dalt s ujrázásul népdalokat énekelt. Hangja kiválóan erejében volt és csengett, csattogott elragadóan. A kiséretet zongorán Gyulay Ilonka kisasszony végezte szépen, gondosan. Tekintve, hogy a kisasszonyka még iskolai növendék, ezen a téren sok kellemes órára számíthat Kolozsvár zenekedvelő közönsége. Popini Nándor ur czimbalommal népdalokat játszott. Ez igazi játék volt. Azt a számtalan hiúrt azzal a két kis pampóval oly büvésziesen egybe varázsolta, hogy magyar ereinkben a vér pezsgett, kedvünk derült, csapongott, lábunk alatt a föld kezdett mozogni. Ezzel a közreműködők szerepe lejárt, a közönség megkezdődött. Mindenki tapsolt, mindenki igyekezett gratulálni a művészeknek. A rendezők s az ifjuság egy pár percz alatt tánc-teremmé alakították a concert helyét és egy melléktermet s egyszerre megindult az ifjuság válogatott szép serege, mások oszladoztak szét az estélyre berendezett melléktermekbe. Egy-Egy kis kör alakult itt ott is Mindenki gyönyörködött, mulatott, és örvendett, hogy a Dávid Ferencz-Egylet megszerezte az Egylet tagjainak barátainak ezt páratlan estélyt. A központi szálló négy terme még éjjélkor is igen szűk volt oly sokan voltunk. Oly jó kedvet a milyen itt kivétel nélkül mindenkinek volt alig lehet látni a Dávid Ferencz-Egylet mostantól kezdve minden évben kell, hogy rendezzen háziestélyt annyira megkedvelte a kolozsvári közönség,

A Dávid Ferencz Egylet háziestélyén az egylet javára sziveskedtek felülfizetni: Hegedűs Sándor úr 10 frt. Daniel Gábor főgondnok úr 9 frt, Dr. Meltzl Hugó úr 6 frt, Rigó Frigyesné 6 frt, Magyary Mihály úr, Hajós János úr, Dobál Antal úr, Dr. Engel Gáboborné, Haller Rezsőné, Kegyelet 5—5 frt, Keresztély Lajos úr 4 frt, Ádám Dénes úr, Dr. Wettenstein József úr 3—3 frt Dr. Gál Kelemen úr, Mózes Anbrás úr, Dr. Nyiredi Gézáné, Hajós Gyula úr. Gyulay László úr, Ferencz József püspök úr, Hadházi Sándor úr 2—2 frt. Fekete Gádor úr, Trandafir Miklós úr 1 frt 50 krt, Székely Ferencz úr 1 frt 30 krt, Farkas Vilmos úr, Dr. Lengyel Dánielné, Boros Sándor úr, Nagy Lajos úr, Nagy Gyula úr, Ulár Pál úr, Perédi József úr, Kozma Ferencz úr, N. N. Hanasiewicz Oszkár úr, Orbók Ferencz úr, Koronka Antalné 1—1 frt, Pallós Albert úr 50 kr., összesen 96 frt 80 kr. — Fogadják a D. F. E. Választmány a hálás köszönetét. Gálfi Lőrincz pénztárnok.

Házi estély. A Házi estélyt rendező bizottság élén állottak: Zsakó Istvánné elnök; Boros Györgyné, Dr. Lehmann Róbertné, Arkosi Lajos, Dr. Gál Kelemen, Iszlai Márton Dr. Ferencz József alelnökök; Gálfi Lőrincz pénztárnok és Boros György titkár. A rendező bizottságnak az estélyen segítkeztek a főiskolánkban végzett egyetemi ifjak mintegy 50-en.

Uj előfizetőinknek és az uj tagoknak ígért képek közül most más szolgálhatunk mindenikkel: Ferencz József püspök urnak egy teljesen uj képét adjuk, mely a püspök urat az únitárius nők jubilaris palástjában a II. oszt vaskoronarenddel mutatja be Egyletünk első elnöke Dr. Brassai Sámuel képe elfogyván, teljesen ujat csináltattunk. Harnadik ajándékképünk a Berde Mózesé.

Tanító urak és szülők figyelmébe ajánljuk, hogy ha a tanuló gyermekek számára óhajtják megszerezni a püspök ur, Dr. Brassai és Berde

Mózes képét, a 3 drbot 6 krért, 10⁰ drbot akár válogatva, akár egyikből megküldünk 1 frt 50 krért. Minden pénz az egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Kedves ajándékokat küldünk olvasóinknak, az Unitárius Közlöny júliusi száma külön mellékletével, a Dávid Ferencz Egylet elnökei: Hajós János, Ferencz József püspökné és Fekete Gábor arczképeit. Ugy tapasztaltuk, hogy lapunk olvasói szívesen veszik a keretbe foglalható, önálló képeket, ezért elhatároztuk, hogy egyletünk jelenlegi vezetői képeit egy lapon fogjuk kiadni — A diszes mellékletet megküldjük mindazoknak az előfizetőknek és egyleti tagoknak, a kik a mult évekre hátralékhan nincsenek. Kérjük a t. tagokat szíveskedjenek rendezni számlájukat. A kik nem tudnák mi a tartozásuk az egyleti pénztárnok azonnal megadja a felvilágosítást.

Konfirmációi emlék Ez is egy lépés előre. A Dávid Ferencz Egylet egy szég emléklappal kedveskedik az összes konfirmáló növendékeknek. Tartalmazza a főpásztor szavát, Tarcsafalvi Albert alkalmi szép költeményét. Ugy van szerkesztve, hogy a konfirmáló ifju neve, a konfirmálás napja és a lelkész aláírása rajta legyen. A lelkész urak vegyék tudomásul, hogy az esperes uraknál a szükséges darabot ingyen átvehetik, ha már ki nem küldetett.

Kiváló kedvezmény. A D. F. E. Választmánya jó előre fölhívja lelkészeink figyelmét a nyári tanításra és teszi a következő előnyös ajánlatot. A Fiatalság Barátja 5-ik számát adja csupán 4 krért. Terjedelme két teljes ív. Tartalma: Ajánlás, költ. Csifó Salamontól. Vallásunk Ürmösi Kálmántól, hat tanítás. Erkölcünk Ajtai Jánostól 5 tanítás. Buzdítás, költ. Tarcsafalvi Albert, Egyházunk Simó Jánostól, 3 tanítás; Krisztus és a szegény ember fia, költ. Végh Mátyás; Legyen a ti vendégetek, Deák Miklós, végül költemények, talányok és a szerkesztők szava. A tartalom bőven elég egy egész nyári tanításra. A kedvezmény csak a lelkész és tanító urak utján tett megrendelésekre szól. A Fiatalság Barátjából megrendelt számok mellé ajándékkul megküldünk ugyanannyi evangeliumot. A megrendelések a pénz beküldésekor postai utalványon az egyleti pénztárnok Gálfi Lőrincz urhoz intézendők Kolozsvárra.

Az egylet pénztárába f. év február 24-től márczius 22-ig rendes tagsági díjat fizettek: Dr. Gelei Lajos O-Radna, Gyulay László Kolozsvár, Benke Elek, Létay László, Fuchs Béla M.-Lápos, Buzogány Mariska, Buzogány Ágnes Buzogány Anna Budapest 98-ra. (Folyt. köv.)

Kolozsvár, 1898. márcz. hó 22-én.

Gálfi Lőrincz,
egyleti pénztárnok.

Szerkesztői izenetek. K M-né Helyt. Biztosíthatjuk, hogy a rendezőség az estélyre szóló meghívót, gondosan czimezve, férje becses nevére elküldötte. Igazolhatjuk a meghívottak névsorával. Számosan tettek hasonló panaszt még egyleti tagok is. Egyebet nem gondolhatunk, mint azt, hogy a posta nem kézbesítette pontosan.

TARTALOM: Látta a Keresztet. (Költemény). Murányi Sándor. 57. lap. — A Krisztus fel van támadva. Fazakas Lajos. 58. l. — Boér Gergely. (Arczképpel). B. Gy. 65 l. — Fogadás. (Költem.) Tarcsafalvi Albert. 66. l. — Az unitárius Egyház szervezete. 67. l. — Nők világa. 72. l. — Népiskolai hitoktatásunk kérdéséhez. Ifj. Kiss Jakab. 73. — A Dávid Ferencz Egylet felolvasásai Kolozsvárt. 74. l. — Törvényjavaslat. 76. l. — Irodalom. 77. l. — Unitárius mozgalmak külföldön. 77. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 77. l. — Egyleti élet és munkásság. 78. l. —

Nyomatot Gámán J. örökösénél Kolozsvárt. (Belközéputca 2.)